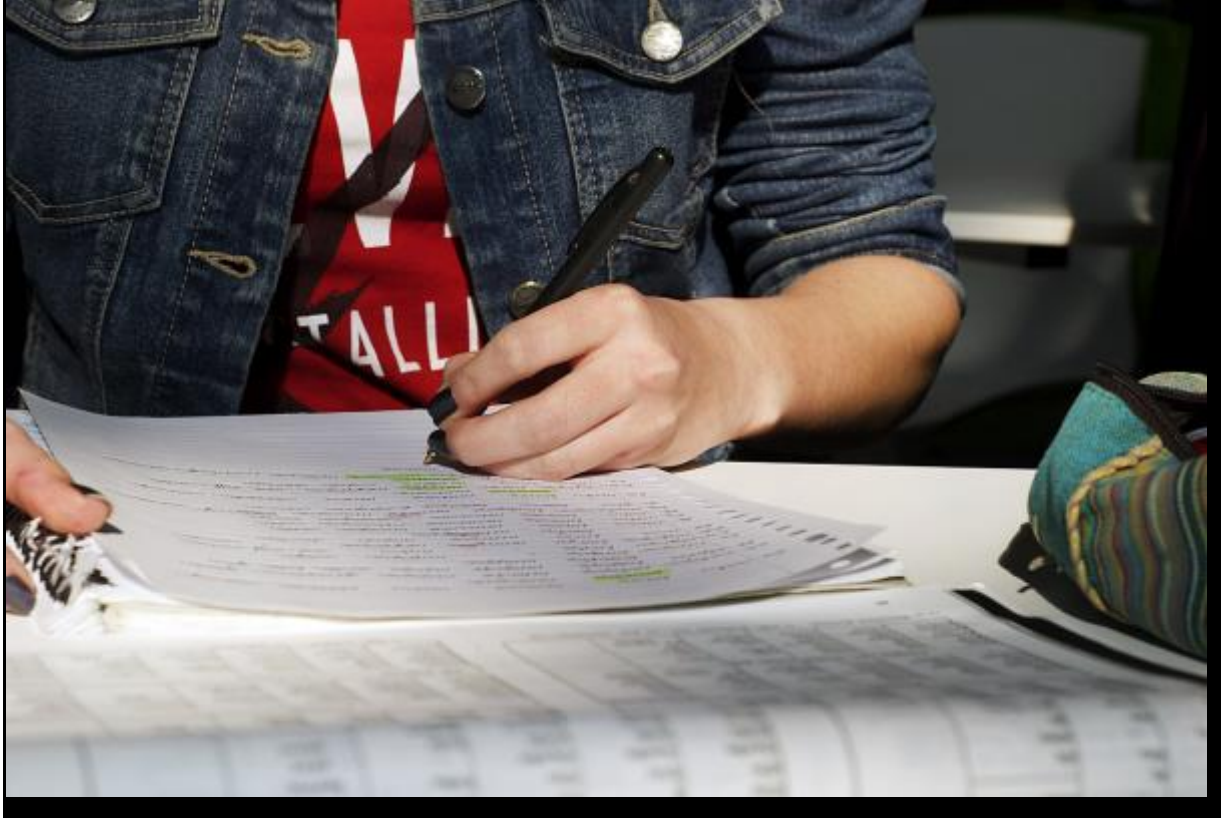

Vraag 29 havo geschiedenis: brochure voor kolenmijnwerkers

Beeld: Sophie Theunissen

Elke examenvraag is een anekdote op zich. Daarom publiceert Scholieren.com tijdens de eindexamens meermaals per week exclusieve verhalen van de examenmakers. In deze artikelen vertellen zij over de totstandkoming van een vraag die eerder op de dag is gesteld aan duizenden examenkandidaten. Vandaag vertelt toetsdeskundige Saskia over de totstandkoming van vraag 29 uit het examen geschiedenis op havo-niveau van vandaag.

Deze bron waarover de slotvraag gaat uit het examen geschiedenis havo van vandaag, is een prent uit een Nederlandse brochure. Deze brochure is in 1962 in Italië verspreid door de gezamenlijke Limburgse kolenmijnen om arbeiders te werven voor het zware werk in de mijnen.

Gebruik bron 12

Deze prent is onderdeel van een campagne om mijnwerkers te werven in Italië.

Je kunt twee conclusies trekken bij deze prent:

- 1 De prent heeft een propagandistisch karakter.
- 2 De campagne waar deze prent een onderdeel van is, is nodig geworden door de economische ontwikkeling in die tijd.

(Vraag 29)

Ondersteun beide conclusies telkens met een argument uit de bron.

Meer dan 350 vragen

Dit jaar hebben havo-leerlingen zich gebogen over het eerste geschiedenisexamen van het ‘verlichte programma’. Hierin worden geen vragen meer gesteld over prehistorie, oudheid en middeleeuwen, wel over de vroegmoderne en moderne tijd én over drie historische contexten; de Republiek, Duitsland 1871-1945 en de Koude Oorlog. Een deel van de vragen in het examen gaat over ‘ongespecificeerde’ kenmerkende aspecten; over ontwikkelingen in verschillende tijdvakken die bevraagd worden zonder inhoud van de historische contexten.

Docenten geschiedenis uit de constructiegroep werken met de toetsdeskundige van Cito ieder ongeveer een dag in de week aan het zoeken naar bronnen, het maken van vragen voor het examen en het geven van feedback op de vragen van de anderen. Per jaar worden er meer dan 350 vragen gemaakt, voor de havo- én vwo-examens. Ongeveer 1/3 van die vragen worden geselecteerd voor een examen. Het is de bedoeling dat door deze vragen te stellen, examenkandidaten de kans krijgen om te laten zien dat ze de kenmerkende aspecten kennen, herkennen én in staat zijn ontwikkelingen te verklaren of in verband met elkaar te brengen.

Brochure uit het archief

Twee jaar geleden vond een docent die in Italië heeft gewoond de brochure in een archief en zag er een mooie vraag in. Bij het maken van een vraag verzamelen we altijd eerst uitgebreide informatie: van wie is de bron? Wanneer werd de bron gemaakt? Waarom? Wij ontdekten dat de Italianen uitleg hadden gekregen over het leven in Nederland (‘het eten is in Nederland vetter dan u gewend bent’) en dat meer dan de helft van de Italianen die naar de mijnen was gekomen, binnen een jaar terug was gegaan naar hun eigen land.

Ook kwamen we erachter dat precies dezelfde brochure met dezelfde afbeelding in 1963 in Spanje was verspreid. Kennelijk vond men in Nederland dat Italianen en Spanjaarden erg op elkaar leken. Hoe leuk de informatie over een bepaalde bron ook is, we kunnen niet alles gebruiken. Bij het maken van de definitieve vraag nemen we alleen de informatie op die echt nodig is voor het antwoord, zodat de leerlingen niet onnodig hoeven te lezen of te selecteren.

Vaardigheid en kenmerkend aspect

Bij het maken van vragen moeten examenmakers vaak allerlei ideeën weer schrappen. In de eerste versie van deze slotvraag moesten examenkandidaten het verband tussen 'de toenemende welvaart' en 'de ontwikkeling van de multiculturele samenleving in Nederland' uitleggen. De geschiedenisdocenten in de constructiegroep vonden die vraag niet duidelijk genoeg. Er waren vier versies nodig voordat de slotvraag 'af' was.

Het resultaat is deze dubbele opdracht waarmee we het herkennen van propaganda, vaardigheid met causaliteit en het toepassen van de kenmerkende aspecten hebben getoetst. De examenkandidaten moesten met het kenmerk 'de toenemende welvaart vanaf de jaren zestig' de zoektocht naar werknemers verklaren. Bovendien toetste de vraag bronvaardigheid, omdat de examenkandidaten twee conclusies moesten ondersteunen. Om hen op weg te helpen met de vraag over propaganda werd toegevoegd dat het werken in de mijnen 'zwaar werk' was – een aanwijzing dat de afbeelding van de molen, de lucht met wolkjes en de mannen in keurig pak geen reëel beeld laat zien.

Wij denken dat deze afbeelding, gecombineerd met een vraag over een (door de meeste leerlingen) goed geleerd kenmerkend aspect, een goede afsluiting is geweest van dit examen.

Saskia de Boer, toetsdeskundige geschiedenis Cito